आख्यायिका तात्पर्यमाह तस्मादिति ॥९१॥ क्रतुशतेनापि न तुल्यं किंतु ततोप्यधिकमित्यर्थः यद्वा तत्क्रतुशतेनेति प्रथमा तृतीयाद्योर्व्यत्यासः तेन क्रतुशतमपि न तुल्यमित्यर्थः ॥९२॥ स अतिथिः यो न पूजयेत्तस्मै दुष्कृतं दत्वा ॥९३॥९४॥ बुभूषता भूतिमिच्छता ॥९५॥९६॥ इत्यानुशासनिपर्वणि नै० भा० द्वितीयोध्यायः ॥२॥ ॥छ॥ ब्राम्हण्यमिति ॥१॥२॥३॥४॥५॥ ऋचीकस्यात्मज इत्यत्र अजीगर्तात्मज इति बोध्यं सोजीगर्तं सौयवसिमृषिमशनया परीतं तस्य हत्रयः पुत्रा आसुः शुनःपुच्छः शुनःशेपः शुनोलांगूल इति श्रुतेः शुनःशेपस्य पिताऽजीगर्त इत्यवगमात् कल्पांतराभिप्रायेणवा इदं ज्ञेयं

तस्माद्गृहाश्रमस्थस्य नान्यद्दैवतमस्ति वै ॥ ऋते तिथिं नरव्याघ्र मनसैतद्विचारय ॥९१॥ अतिथिः पूजितो यद्धि ध्यायते मनसा शुभं ॥ न तत्क्रतुशतेनापि तुल्यमाहुर्मनीषिणः ॥९२॥ पात्रं त्वतिथिमासाद्य शीलाढ्यं यो न पूजयेत् ॥ स दत्वा दुष्कृतं तस्मै पुण्यमादाय गच्छति ॥९३॥ एतत्ते कथितं पुत्र मयाख्यानमनुत्तमं ॥ यथा हि विजितो मृत्युर्गृहस्थेन पुराभवत् ॥९४॥ धन्यं यशस्यमायुष्यमिदमाख्यानमुत्तमं ॥ बुभूषताभिमंतव्यं सर्वदुश्चरितापहं ॥९५॥ इदं यः कथयेद्विद्वानहन्यहनि भारत ॥ सुदर्शनस्य चरितं पुण्यांल्लोकानवाप्नुयात् ॥९६॥ इति श्रीमहाभारते आनुशासनिके पर्वणि अनुशासनप० दानधर्मे सुदर्शनोपाख्याने द्वितीयोध्यायः ॥२॥ ॥छ॥ युधिष्ठिर उवाच ब्राम्हण्यं यदि दुष्प्राप्यं त्रिभिर्वर्णैर्नराधिप ॥ कथं प्राप्तं महाराज क्षत्रियेण महात्मना ॥१॥ विश्वामित्रेण धर्मात्मन् ब्राम्हणत्वं नरर्षभ ॥ श्रोतुमिच्छामि तत्त्वेन तन्मे ब्रूहि पितामह ॥२॥ तेन ह्यमितवीर्येण वसिष्ठस्य महात्मनः ॥ हतं पुत्रशतं सद्यस्तपसा पिपितामह ॥३॥ यातुधानाश्च बहवो राक्षसास्तिग्मतेजसः ॥ मन्युना विष्टदेहेन सृष्टाः कालांतकोपमाः ॥४॥ महान्कुशिकवंशश्च ब्रम्हर्षिशतसंकुलः ॥ स्थापितो नरलोकेस्मिन्विद्वद्ब्राम्हणसंस्तुतः ॥५॥ ऋचीकस्यात्मजश्चैव शुनःशेपो महातपाः ॥ विमोक्षितो महासत्रात्पशुतामप्युपागतः ॥६॥ हरिश्चंद्रक्रतौ देवांस्तोषयित्वात्मतेजसा ॥ पुत्रतामनुसंप्राप्तो विश्वामित्रस्य धीमतः ॥७॥ नाभिवादयते ज्येष्ठं देवरातं नराधिप ॥ पुत्राः पंचाशदेवापि शप्ताः श्वपचतां गताः ॥८॥ त्रिशंकुर्बंधुभिर्मुक्त ऐक्ष्वाकः प्रीतिपूर्वकं ॥ अवाक्शिरा दिवं नीतो दक्षिणामाश्रितो दिशं ॥९॥ विश्वामित्रस्य विपुला नदी देवर्षिसेविता ॥ कौशिकी च शिवा पुण्या ब्रम्हर्षिसुरसेविता ॥१०॥ तपोविघ्नकरी चैव पंचचूडासु संमता ॥ रंभानामाप्सराः शापाद्यस्य शैलत्वमागता ११

॥६॥ देवांस्तोषयित्वा तैर्मोक्षितः सन्पुत्रतां विश्वामित्रस्यानुसंप्राप्त इति संबंधः ॥७॥ नाभिवादयते न नमस्कुर्वंति अनुस्वारलोप आर्षः देवरातं देवैर्विश्वामित्राय दत्तं तेन च ज्येष्ठं कृतं संतं शप्ता येनेति शेषः ॥८॥ बंधुभिर्मुक्तः वसिष्ठशापेन चांडलतां गतत्वात् दिवं येन नीतः ॥९॥१०॥ पंचचूडाः वलयभेदा यस्याः सा चूडावलयभेदस्यादिति मेदिनी ॥११॥

Digitized by Google